

MUSEETS PROTEKTOR

Hendes Majestæt Dronning Margrethe II

MUSEETS KOMITE

Afdelingschef TAGE MADSEN*, R¹., formand
Fængselsbetjent KAJ ORLA ANDERSEN
Direktør JENS DEGERBØL*, R., næstformand
Direktør JENS FYNBO, R¹.
Professor, dr.phil. KRISTOF GLAMANN
Underdirektør, kaptajn S.C. NYGAARD
Direktør, civilingeniør H.J. ESMANN OLESEN
Grosserer, direktør KNUD OLESEN*, R¹.
Rigsantikvar, professor, dr.phil. OLAF OLSEN*
Skibsreder CARL RENTZ-PETERSEN
Direktør, cand.jur. TAGE G. SØRENSEN*, R¹.
Viceadmiral S.S. THOSTRUP, SK.
Skibsfører E. UDBY-HANSEN, R¹.

Komiteens sekretær

Ekspeditionsssekretær i Industriministeriet, cand.jur. E. ASSENS

De med * betegnede er tillige medlemmer af forretningsudvalget.

Personale (pr. 1/9 1982)

Museumsdirektør: Cand.mag. HANS JEPPESEN

Museumsinspektør: Mag.art. HANNE POULSEN

Museumsassistent: ERIK SCHOU ANDERSEN

Sekretær: JOHNNA HENDRIKSEN

Bogholder: KAYA HANSEN

Assistent, museumspædagog: HANNE BESSER

Kustoder: SVEN JOHANNESSEN og

HANS HENNING JØRGENSEN

Ekstrakustode: ALICE VENSLEV

Rengøringsassistenter: EDITH CHRISTENSEN

ELNA STAUGÅRD MORTENSEN

CHRISTIAN NIELSEN (1914-1982)

Handels- og Søfartsmuseets konservator Christian Nielsen døde natten mellem onsdag den 11. og torsdag den 12. august 1982 og blev bisat lørdag den 14. august. Efter eget ønske skal hans urne hensættes på Fejø, hvor han blev født den 4. februar 1914. Han blev således 68 år gammel. I ham har museet mistet en god og hjælpsom medarbejder og den danske maritime forskning en kapacitet af internationalt format på den ældre både- og skibsbygnings område.

Christian, der forøvrigt blev døbt Niels Kristian Nielsen, stammede fra en bådebyggerfamilie på Fejø med 100-årige traditioner. I sin artikel »Øen i bugten« (årbog 1966) og især i sit fremragende arbejde »Bådebyggeriet på Fejø og de danske åle drivkvaser« (årbog 1961) har han med et væld af kulturhistoriske detaljer og en kærlighed til hjemstavnen skildret miljøet og håndværket på den lille ø i Smålandshavet. Han lærte bådebyggeriet hjemme og hos Emanuel Mortensen i Fejø Østerhavn og fortsatte på Helsingør Værft. Han lærte praktisk og teoretisk skibskonstruktion hos ingeniørerne Knud E. Hansen og C.J. Holck, og her kom han i forbindelse med Handels- og Søfartsmuseet, hvis chef, Knud Klem, hurtigt fik øje på hans specielle evner. Allerede som stor dreng havde han begyndt at bygge nøjagtige skibsmodeller, og 1939 afleverede han sin første model til museet, en fremstilling af åle drivkvasen »De 13 Søkende« af Askø, som var en af farfaderen Niels Chr. Nielsens åle drivkvaser, bygget 1911. Allerede da havde Christian udviklet en metode til at opmåle mindre fartøjer, en fremgangsmåde som han har skildret i sin epokegørende artikel »Opmåling af fartøjer« (årbog 1958), og som i sin enkelhed og selvfølgelighed slår alle andre eksisterende metoder af marken. På Knud Klems foranledning og med understøttelse af Turborg-Fonden foretog han igennem mange år systematiske rejser langs de danske kyster, hvor han opmålte de ældre både og småfartøjer, som han forefandt. Rejserne udstræktes også til Sydslesvig, og senere er nogle norske opmålinger kommet til under fællesskandinaviske etnologiske feltundersøgelser. I alt foreligger knap 100 opmålinger, med linje-, apterings- og sidetegninger samt spanterids i skala 1:24 og sejltegninger i 1:48. Samtidig udarbejdede han beskrivelser

Christian Nielsen i ivrig samtale med den nuværende formand for Træskibsejernes Sammenslutning Inger Wagner. Fotograferet ombord i Nationalmuseets Norlandsbåd »Rana« i pinsen 1979.

Christian Nielsen in lively conversation with Inger Wagner, the present president of the Association of Wooden Shipowners. Photographed on board the Rana, from Norland, now belonging to the National Museum, Whitsun 1979.

med oplysninger om fartøjernes alder og historie, materiale, farveholdning og konstruktionsdetaljer. Skitser og mål blev nedfældet på kvadreret papir på stedet, og hjemme blev de rentegnet i bly på tegnepapir og senere i tusch på kalkepapir eller lærred. Efter flere af opmålingerne byggede Christian Nielsen sine kendte fine modeller, som stadig pryder museets udstillingssale. Størstedelen af de opmålte originalfartøjer er nu gået til grunde, men gennem hans arbejde er vor viden om dem bevaret, hvad der ellers næppe ville være tilfældet.

I årenes løb leverede han gennem museet talrige kopier af sine opmålinger til forskere og skibsbyggere, ikke blot i Danmark, men også til fjerne verdensdele, hvor man på samme måde var begyndt at interessere sig for ældre typer, ikke mindst de skandinaviske.

I 1973 udsendte Christian Nielsen i samarbejde med etnologen Palle Christiansen et fyldigt udvalg på ca. 40-50 stk. af sine opmålinger, med historiske, tekniske og funktionsmæssige oversigter og be-

skrivelser, under titlen »Danske bådtyper« på Høst & Søns Forlag og optaget som Nr. VII i museets serie Søhistoriske Skrifter. Bogens succes har været enestående inden for den maritime litteratur. Netop i år er 4. oplag blevet trykt, og den er for et par år siden blevet oversat til engelsk og udgivet både i London og New York. Det havde Christian ikke drømt om, mens han i besættelsesårene cyklede møjsommeligt rundt med sin oppakning i al slags vejr langs de danske strande fra leje til leje, hvor han takket være sine store kommunikationsevner fik lokale fiskere, søfolk og bådebyggere til at indvi ham i ting, som aldrig havde været nedskrevet før, og som kun få interesserede sig for.

1. juni 1953 blev Christian ansat på Handels- og Søfartsmuseet som konservator og modelbygger, og her udnyttedes hans evner på mange måder. Bl.a. byggede han flere modeller foruden sine »egne«, mest iøjnefaldende vel nok modellen af Rasmus Møllers træskibsværft i Fåborg fra tiden omkr. 1870-80 (skildret i årbog 1959) og den skønne model af Grønlandske Handels bark »Nordlyset«. Hans konservering af en række gallionsfigurer må også nævnes.

Da interessen for gamle træskibe blomstrede vældigt op her som i udlandet i de sidste 15-20 år, var det naturligt, at Christian Niensens viden blev stillet til rådighed, og at han blev konsulent for de mange, der gik igang med at rekonstruere og reparere ældre fartøjer. Med museets velsignelse hjalp han dels ved aktiv medvirken, dels ved at besvare i hundredvis af forespørgsler fra ind- og udland om restaurering af ældre skibe, om byggedetaljer, om typehistorie, om modelbygning - herunder forøvrigt også om kirkeskibsmodeller - osv. osv. Han blev »the grand old man« for en stor kreds af aktive unge. I 1974 blev han udnævnt til æresmedlem af Træskibsejernes Sammenslutning, og han deltog hver sommer som dommer i de forskellige veteranskibsstævner landet over. Som sagkyndig bistod han også offentlige myndigheder ved bedømmelse af skibe, f.eks. orlogsfregatten »Jylland«, og ved udvælgelsen af lejrskoleskibe. Det frydede ham at se, hvordan hans livsværk bar frugter blandt de unge generationer. Han var nok yderst beskeden og tilbageholdende i sin færd, men han kendte udmærket sit eget værd. Trods en medfødt, stærkt udtalt ordblindhed og trods sin landsbyskoleuddannelse, hvis utilstrækkelighed han altid beklagede og søgte at overvinde ved en udstrakt læsning, var han på sit felt aldeles suveræn.

Desværre blev han, der syntes indbegrebet af fysisk sundhed og styrke, ramt af en alvorlig hjertesygdom i julen 1975 og måtte derfor,

om end nødigt, nedsætte sit arbejdstempo i de sidste år. Han syslede med planer om flere skriftlige arbejder, bl.a. om en bog om skonerttypens udvikling. Den blev desværre aldrig skrevet, lige så lidt som han fik lejlighed til at give sin enorme viden, der ikke kunne læses i bøger, men sad i hans hjerne og hænder, videre til en efterfølger.

Det er ikke blot museet, som må begræde sit tab ved hans for tidlige død, men talrige maritime kredse landet over, ja i hele verden. Vi ældre, der som vi synes har kendt ham altid, ved også, hvilket enestående godt menneske han var, hjælpsom med at uddele af sin viden, let at komme i kontakt med, hvis man havde fællesskab med hans interesser, men svær at lodde for den, han følte som en fremmed, klog over for sine medmennesker, kritisk over for falsk storhed, overbærende over for undskyldelig uvidenhed, taknemlig over vennetjenester, som han aldrig glemte, blød i sindet over for mennesker, der led nød, kort sagt en person, man har været glad for at kende og have til ven.

Henning Henningsen

OBITUARY

Christian Nielsen, who has for many years been a faithful and highly valued member of the staff of the Museum, died on the 12th August, sixty eight years old.

He was the third generation of a family of boat builders on Fejø. Boats and the island on which he was born always held a great place in his heart.

His association with the Museum began in 1939 when he constructed for the Museum a model of *De 13 søskende*, a drifter smack of Fejø. Shortly afterwards he started on the work which was to be his other great interest in life. During his summer holidays he began to make a survey of the many types of local craft still in use in Danish waters. With his surveying instruments and kit on the back of his bicycle he visited all corners of Denmark and within fifteen years or so the Museum's collection was augmented by some hundred scale drawings of local craft together with notes on their use and ownership.

In 1953 Christian Nielsen was appointed to the permanent staff of the Museum and made many models of very high quality for exhibition in the Museum.

It soon became known to those interested in the same field that at Kronborg there was a friendly, helpful and unassuming man who was only too willing to pass on to others his wide knowledge of wooden shipbuilding. In 1973 his *Small Craft in Denmark* was published and his achievement at once became known to a wider circle. The fourth edition appeared this year and the book has also been published in the U.S.A.

Christian Nielsen was a welcome guest in the Association of Wooden Shipowners, which celebrated its tenth anniversary last year. With his knowledge of his subject and his friendly approach he was able to give many owners of old vessels straightforward, careful and valuable advice about how best to preserve our sailing heritage.

To all who knew him it was only natural that he was made an honorary member of the association, to his own gratification.

With his death all who care for our maritime tradition lost an expert of outstanding knowledge and a warm human being.

No one can take his place.

HANDELS- OG SØFARTSMUSEET PÅ KRONBORG

BERETNING FOR ÅRET 1981

Som gave fra A/S Nakskov Skibsværft (dir. Olav Kongsted) har museet modtaget en model af *kong Hans' skibsværft*, anlagt ca. 1508 på Slotø i Nakskov fjord og i brug til 1634. Modellen er bygget i skala 1:100 af snedker Knud Larsen efter vejledning af fhv. lektor ved Nakskov Gymnasium Marius Hansen, der 1944 ff. sammen med sine elever og gymnasiaster fra hele Norden udgravede værftet, jfr. hans artikel herom i museets årbog 1948. Hele anlægget er vist på modellen, med to byggebeddinger og flere værkstedshuse, beskyttet af svære flankemure, et stærkt tårn, voldgrav og palisadehegn. På dette værft, *Engelsborg*, enestående i Europa, byggedes to af datidens allerstørste orlogsskibe »Engelen« og »St. Maria«. Modellen har i over 30 år stået på museets ønskeseddel. Takket være en bevilling fra Augustinusfonden har museet kunnet bygge en speciel montre til modellen.

En hel anden slags model er modtaget som gave fra B&W Engineering i København ved ingeniørerne Egon Jelstrup og K. Johansen, nemlig en *maskinrumsmodel* fra Bornholmsfærgerne M/S »Povl Anker« og »Jens Kofoed« (1978-79), opbygget i skala 1:20 i forskelligfarvet, gennemsigtigt akryl, således at man kan se ind i den og få et levende indtryk af det komplicerede maskin- og rørsystem i et moderne skibs indre.

Toldinspektør A. Nissen, Varde, som tidligere har bygget en smuk model til museet af fiskehukkerten »Rødefjord« fra 1770'erne, har efter bestilling bygget en model af en vestindiefarer, defensionsfregatten »*Frederiksdahl*« af København, konstr. 1780-82 i Flensborg af skibsbygm. Johs. Halkier til etatsråd Jost von Hemmert & Sønner (129½ læster). Modellen, i skala 1:48, er sejlførende og viser en af datidens gængse typer handelsfregatter, som i krigstid kunne armeres og bruges til orlogsformål, hvorfor staten gav ekstra tilskud til bygningen. Modellen er bekostet af Otto Mønstedts Fond og Selskabet Handels- og Søfartsmuseets Venner.

Fra Jacob Holm & Sønner (ved dir. J. Parslund) er modtaget en forgyldt *gallionskrølle*, som stammer fra firmaets bark »Jacob« af

København, søsat 1839 - en kærkommen forøgelse af museets samling af skibsornamenter.

På Høst & Søns Forlag har tegneren Andreas Laursen (f. 1909) i de sidste år udgivet en lang række bøger med tegninger og tekst vedr. sejl-, damp-, motor-, veteran- og småskibe, fisker- og lystfartøjer, stranding og forlis m.m. Børge Vilh. Helander, Brønshøj, har foræret museet sin samling af Laursens originale *tuschtegninger* hertil, ialt 448 blade i 8 store mapper, heraf en del, som ikke har været reproduceret.

Ved køb er erhvervet et udmærket *skibsportræt*, en usigneret farvelagt tegning fra 1834, formentlig af H.C. eller B.H. Hansen, Flensborg, forestillende brig »Hector« af København, ført af kapt. C. Rüdahl.

Kontreadmiral Frits Hammer Kjølens, København, har skænket museet et *etui af blik til skibsdokumenter* med påskrift »Schiff Maria, Capt. Torsen von Büsum«. Skibet har ikke kunnet identificeres, men det skal være strandet på en af Vesterhavsøerne, da giverens bedstefar, den fra krigene 1848-50 og 1864 kendte kaptajnløjtnant Otto Christian Hammer, var krydstold- samt fyr- og vagerinspektør på Slesvigs vestkyst (1854-64). Lignende blikdåser var ofte gaver fra firmaer til kaptajner, og museet ejer flere af dem, men denne er af en ellers ukendt, formentlig ældre eller lokal type og derfor af stor interesse.

I 1818 deltog kanonér Abraham Fischer ombord på orlogsfregatten »Nymphen« i et togt til barbareskstatene for at aflevere de årlige, traktatmæssige »presenter« fra Danmark for at opnå, at de nordafrikanske sørøvere ikke overfaldt danske skibe i Middelhavet. Kanonerens barnebarn, Agnes Fischer, Jyderup, har foræret museet den *dagbog*, han førte ombord.

Museet har modtaget et par protokoller fra ældre tiders skibe, nemlig en *journal (logbog)* fra 1846-47, ført bl.a. ombord på everten »Minerva« af Blankenese, af skipper og reder J. Kryger (gave fra Fåborg kulturhistoriske museer ved museumsinsp. Anders Rehde Nielsen), og en *optegnelser- og regnskabsbog*, ført i 1860-70'erne af kapt. Carl Peter Knudsen Limschou på skonnert »Cathrine« af Fanø og skonnertbrig »Venus« af Middelfart (givet af cand.polit. Troels Glud, Klampenborg).

Knud Nielsen, Vanløse, har skænket en tysk og en engelsk *redningsmedalje*, som hans onkel, matros Ernst Christian Gundersen modtog, da han i 1929 sammen med andre besætningsmedlemmer fra

Kong Hans' skibsværft, anlagt ca. 1508 på Slotø i Nakskov fjord og i brug til 1634. Model i skala 1:100. Modellen er en gave fra Nakskov Skibsværft. På billedet ses fra venstre overingeniør Erl. Andersen, museumsdirektør, dr.phil. Henning Henningsen, museumsdirektør Knud Klem, lektor Marius Hansen og modelbygger Knud Larsen.

King Hans' shipyard, built about 1508 on the island of Slotø in Nakskov fjord and in use until 1634. Scale 1:100. The model was presented by Nakskov Shipyard. From left to right: Erling Andersen (chief engineer), Henning Henningsen (Danish Maritime Museum), Knud Klem (Danish Maritime Museum), Marius Hansen, and Knud Larsen who built the model.

S/S »Saguache« af New York reddede mandskabet fra det synkende S/S »Roedelheim« af Bremen. Med medaljerne fulgte diplom, forskellige skrivelser, fotos og udklip om denne tapre redningsdåd.

Til belysning af livet ombord er erhvervet en *barberkniv* i etui og en *sæbeæske* af metal fra slutn. af 1800-årene. Af Nationalmuseets 3. afd., Brede, er foræret en *køjesæk*, der har været anvendt ombord på skoleskibet »Georg Stage« 1977 af elev Caspar Ruge. Den er forsynet med kammeraternes autografer.

Fra museet Falsters Minder i Czarens Hus i Nykøbing Falster er ved museumsinspektør Liselotte Mygh modtaget ikke mindre end tre *splitflag med Christian X's monogram* i korsskæringen. De menes at have været sat foran havnens vejerbod. I årbog 1969 behandlede

s.32ff. de danske monogramflag, som indførtes 1757 for at de nordafrikanske sørøvere, som Danmark betalte presenter til (se ovenfor), ikke skulle forveksle det danske flag med øen Maltas, som præcis så ud som Dannebrog. Men det må indrømmes, at eksistensen af disse sene flag med kgl. navnetræk var en overraskelse for museets medarbejdere, idet de øjensynlig faldt ganske uden for det reglementerede flagsystem. Monogramflagene afskaffedes officielt 1867, men holdt sig trods dette længe efter. Her må de vel være en slags havneflag, som en af vore konger (Chr. IX, Fr. VIII, Chr. X?) har tilladt Nykøbing at anvende, uden at det tilsyneladende er kommet på tryk.

En af verdens førende kartografihistorikere, dr. A.W. Lang, Juist, Tyskland, forærede et *søkort* over Jyllands og hertugdømmernes vestkyst ned til Elben, et smukt fototryk efter Lucas Jansz. Waghenauers kobberstukne søatlas »Het Thresoor der Zeevaerdt« (1592). Kortet er et særtryk af et bilag til Langs stort anlagte historiske kortudgivelse »Deutsches Seekartenwerk«, som har været under udgivelse i en række år, og som har stor interesse for Danmark. Desværre døde Lang uventet et par dage efter, at vi havde modtaget kortet, og vi frygter, at ingen kan fuldføre hans værdifulde værk. Personligt og kollegialt stod han, der i de senere år var knyttet til Deutsches Schifffahrtsmuseum i Bremerhaven, os nær. Han har ofte opholdt sig her for at studere museets ældre kort. Som man vil erindre, skrev han tidligere et par vægtige artikler til årbogen, nemlig i 1955 »De ældste trykte fremstillinger af de danske kyster« og i 1965 »Det ældste kort over Nordeuropas søruter«.

Fhv. radiotelegrafist Niels Larsen, Brøndby Strand, har på eget initiativ og med anbefaling og støtte fra Handels- og Søfartsmuseet besøgt en række ældre søens folk af alle grader og fået dem til at fortælle deres erindringer og oplevelser på bånd. Han har foreløbig til museet afleveret 20 *kassettebånd* med sådanne interviews, som vil blive opbevaret i vort arkiv til glæde for fremtiden. Et sådant arbejde er uhyre værdifuldt, men også særdeles tidsrøvende, og museets fåtallige medarbejdere har ikke haft mulighed for selv at deltage i denne form for dokumentarisk stofindsamling i større grad.

Skibshistorikeren Frederik Frederichsen, Lyngby, har systematisk fortsat arbejdet med sin *registrant over danske damp- og motorskibe* (omtalt i årbog 1981, 283) og afleveret over tusind nye blade til forøgelse af det allerede skænkede materiale.

Den for nogle år siden afdøde ing. Vagn Mandrup efterlod sig en stor samling *negativer* af skibsfotos. Museet har overtaget den og la-

Forgylt gallionskrølle fra barken »Jacob« af København, 1839. Gave fra Jacob Holm & Sønner.

Gilt scroll of the barque Jacob of Copenhagen, 1839. Presented by Jacob Holm & Sons.

det fremstille kopier heraf til Søhistorisk registratur, ialt ca. 2.200 stk.

Som sædvanlig har vi efter årsberetningen opstillet en liste over de øvrige gaver, vi har modtaget i årets løb men ikke omtalt her. Vi takker givne for deres velvillige interesse over for museet ved at overlade os disse ting.

En tak rettes også til de firmaer, fonds og institutioner, som har støttet museet med kontante beløb. Disse bidrag er specificeret under museets regnskab i en særlig liste.

I årbog 1981, s. 286 er museets *særudstilling* sommeren 1981 af den glemte kunstner Frederik Visbys malerier og akvareller fra Dansk Vestindien 1865-66 og 1880-82, ialt godt 50 numre, omtalt. Hvert fjerde år arrangerer Dansk-Vestindisk Selskab en rejse for et større antal personer fra de gamle dansk-vestindiske øer til Danmark for at bevare den kulturelle kontakt, og museet har hver gang markeret denne vigtige begivenhed ved en udstilling af relevante genstande og billeder fra dets eget righoldige skatkammer (se årsberetningerne for 1969, 73 og 77). Besøget på Kronborg og museet er altid en begivenhed for deltagerne. Således også i 1981, og udstillingen af de praktisk talt ukendte billeder vakte stor interesse, ikke mindst hos guvernør Juan Luis, som grundigt studerede den under en speciel omvisning. Gæsterne blev som sædvanlig modtaget i Kronborgs riddersal af slotsforvalter, oberst Aksel Jørgensen og af museets direktør. For særlig interesserede arrangerede sidstnævnte traditionen tro en byvandring i det gamle Helsingør.

I vinteren 1980-81 havde dr.phil. Anders Monrad Møller og bogarkitekt Jens Lorentzen arrangeret en særudstilling af materialet til Jens Friis-Pedersens bog *Danske sejlskibe II: De sidste i Grønlandsfarten* (jfr. årbog 1981, 282f.). Bogen udkom i efteråret 1981 i smukt udstyr og tryk på Høst & Søns Forlag, og samtidig opsatte Monrad Møller og Lorentzen billedmaterialet til bind III: *Svenske skibe og danske både*, som vil udkomme til efteråret 1982. Hermed skulle denne storslåede udgave af Friis-Pedersens fremragende stof være afsluttet. En række museer og biblioteker i ind- og udland har efter Friis-Pedersens testamentariske bestemmelse fået tilsendt gratis-eksemplarer, og bogen er blevet særdeles godt modtaget af anmeldere og læsere i og uden for Danmark.

Til Henning Henningsens 70 års fødselsdag udsendte Høst & Søn i smukt udstyr hans seneste bog »Sømanden og kvinden«, som bærer nr. XII i museets serie *Søhistoriske skrifter*. Bogen er en kulturhisto-

risk skildring, der forsøger at analysere forholdene mellem de to køn ved hjælp af et stort kildemateriale.

Museet har i den forløbne tid *deponeret* et antal billeder, tryk, modeller og genstande i Toldmuseet. Dette går tilbage til en beskeden samling fra 1912, men blev først opstillet på museumsmæssig måde ved Holger Munchaus Petersen i juni 1981 i Direktoratet for Toldvæsenets bygning i Amaliegade 44 i København, i anledning af toldvæsenets 350 års jubilæum i jan. 1982.

Den tidligere omtalte *indsamling af konstruktionstegninger* som bliver foretaget i samarbejde med andre interesserede institutioner, arkiver og museer er fortsat i 1981. De indkomne tegninger opbevares på Grønlandske Handels pakhuis i København.

Museet deltog i september i en *radioudsendelse* »Her og der langs kysten«.

Konserveringsarbejdet er fortsat i noget langsommere tempo. Bl.a. har konservator Mads Harttung, Nivå, haft Fr. Thöming's maleri af Rummelhafen i Hamborg 1824 under behandling, ligesom konservator Bjarne Thorsøe, Albertslund, har konserveret hovedparten af Jacob Admiraals sepiategninger af strandinger på den hollandske kyst 1700-20.

Som nævnt i sidste årsberetning har professor Vilhelm Wohlerts tegnestue i 1981 af komiteen fået overdraget opgaven at udarbejde et skitseprojekt for indlæggelse af *elektrisk lys* på museet. I løbet af 1982 forventes projektfasen at være afsluttet, hvorefter museet håber, at de nødvendige midler til dets gennemførelse kan tilvejebringes.

Muligheden for fra 1. maj 1981 at leje et større *magasinrum* på Wiibroes Bryggeri i Helsingør har betydet en nødvendig aflastning af vore i forvejen overfyldte magasiner på Kronborg slot. Der er opsat reoler, og talrige genstande er overflyttet dertil.

I årets løb er der sket en langsom, men glædelig udvikling i den i forbindelse med Skoletjenesten for et par år siden påbegyndte *museumsundervisning*, som ledes af Hanne Besser. Undervisning foregår hovedsagelig i skoletiden mellem forår og efterår tre dage om ugen, og der foreligger foreløbig undervisningsmateriale og lysbilleder til flg. tre emner: ostindie- og kinahandel, vestindiefart og slavehandel samt øresundstold, Kronborg og Helsingør. Materiale til emnet Grønland er under udarbejdelse. I 1981 besøgte museet af knap 5500 skoleelever med lærere, og af disse modtog ca. 1150 museets tilbud om undervisning, altså ca. 20%, mod godt 15% i 1980.

Efter invitation af Museum für Hamburgische Geschichte holdt

Henningsen i februar 1981 et foredrag »Maler der See in Dänemark«, ledsaget af lysbilleder fra vore samlinger.

Henningsen deltog i juni i den 4. kongres foranstaltet af den internationale sammenslutning af søfartsmuseer, ICMM (Internat. Congress of Maritime Museums) i Paris og Bretagne, med ekskursion til franske middelhavshavne. På kongressen holdt han foredrag med lysbilleder om søfarendes votivgaver til kirker i protestantiske lande.

Hanne Poulsen indtrådte i august 1981 i Dansk Kulturhistorisk Museumsforenings styrelse som repræsentant for specialmuseer og deltog 8.-14. aug. i et marinearkæologisk togt til Bornholm.

Erik Schou Andersen deltog i Dansk kulturhistorisk Museumsforenings museumskursus på Als i tiden 11.-18. juni.

Igennem en menneskealder har museumscheferne på de gamle danske slotte Varbergs slot, Helsingborg, Malmøhus, Rosenborg, Frederiksborg, Kronborg, Koldinghus og Sønderborg slot dannet en uofficiel »slotsherreklub« og har med tvangfri mellemrum mødtes afvekslende hos hinanden for at bese kollegernes arbejdsområder og drøfte faglige problemer under fornøjeligt samvær. I april 1981 var slotsherrerne inviteret til Kronborg, og mange af dem, både aktive og ex-slotsherrer, mødte op, bl.a. to af stifterne af klubben: tidligere museichef for Varbergs museum, fil.dr. Albert Sandklef, og tidl. direktør for Handels- og Søfartsmuseet Knud Klem. Til dækning af de beskedne udgifter havde Einar Hansens forskningsfond, Malmø, venligt bevilget et beløb.

Konservator Christian Nielsen har i årets løb foretaget forskellige vedligeholdelsesarbejder af modeller m.m. på museet og har ydet konsulentarbejde ved færdigrestaureringen af skonnerten »Nordlyset« til Kalundborg kommune samt Københavns Søkorps F.D.F.-K 39's galease »Skibladner«. Der er stadig stor interesse for tegninger fra museet, og Chr. Nielsen har bl.a. ekspederet 50 bestillinger på 60 sæt tegninger samt besvaret adskillige forespørgsler om detaljer vedr. rig m.m. til brug for bygning af skibe samt modelbygning også med henblik på kirkeskibsmodeller. Han har ligeledes bistået unge lærlinge fra Teknisk skole bl.a. med spørgsmål om klinkbygning efter de gamle bådebyggertraditioner. Chr. Nielsen har i årets løb repræsenteret museet på Træskibsejernes Sammenslutnings pinsestævne i Kerteminde og i Århus.

Som sædvanlig har museet været konsulent for kirkeministeriet og landets bispeembeder m.h.t. ophængning af *kirkeskibe* i danske kirker. Det må nævnes, at den mest aktive kirkeskibsbygger i landet,

fhv. maskinmester D.A. Jensen, Glud, døde i høj alder i 1981. Han har bygget op mod et halvt hundrede kirkeskibsmodeller, bl.a. flere til Dansk Sømandskirke i fremmede Havnes kirker. Museets direktør har haft venskabelig og faglig kontakt til ham siden 1930'erne. Efter testamentarisk ønske overlod han museet en større samling maritim litteratur.

Blandt *personalet* har der været en del ændringer. Som nævnt i årbog 1981 forlod arkivassistent Elisabeth Henningsen museet pr. 31. maj, samtidig med at hun kunne fejre sit 30 års jubilæum. Hanne Besser, der i forvejen tog sig af museumsundervisningen, blev ansat som kontorassistent pr. 1. juni. Ingeniør Niels Georg Larsen afsluttede sin tjeneste som civil værnepligtig i aug. 1981.

Museets direktør siden nytår 1971 fyldte 70 år d. 20. okt. 1981 og tog sin afsked fra museet 31. okt. efter mere end 33 års tjeneste. Museets komité havde hos den spansk-fødte kunstner Wistremundo Artero, Brøndby Strand, bestilt et portræt til ophængning i museet. Venneselskabet havde, som medlemmerne vil erindre, haft den venlige tanke, at årbog 1981 skulle udsendes som festskrift, redigeret af museumsinspektør Hanne Poulsen og sekretær Johnna Hendriksen og med bidrag fra kolleger i ind- og udland og overrakt på selve fødselsdagen af selskabets formand Knud Klem i nærværelse af en stor del af forfatterne. - Ved afskedsreceptionen i Erik af Pommerns Kammer afdækkede komiteens formand, afdelingschef Tage Madsen, det omtalte portræt, og søhistorikeren dr. Uwe Schnall fra Deutsches Schiffahrtsmuseum i Bremerhaven overrakte derefter det af ham redigerede 4. bind af Deutsches Schiffahrtsarchiv, som var tilgængeligt Henningsen af tyske kolleger. Ved en afsluttende middag i Søofficersforeningens lokaler tog komiteen afsked med den gamle direktør og bød den nye, Hans Jeppesen, velkommen.

Komiteen har lidt det tab at miste fhv. professor, dr.phil. Aksel E. Christensen, som døde 15. dec. 1981. Han var det medlem, der havde siddet længst i komiteen, idet han i 1948 blev indvalgt som repræsentant for Københavns universitet. Han var museet en god og trofast støtte og forsømte aldrig et møde. Årbogen har haft den glæde at bringe et par afhandlinger af ham, i 1957 »Øresund og øresundstold«, og i 1966 den underfundige »Birka uden frisere«, som elegant men dødbringende gjorde det af med den såkaldte friserteori.

Besøgstallet har desværre i de senere år været i tilbagegang for de fleste museer, og Handels- og Søfartsmuseet har også mærket de dårlige tider. Fra 109.000 i 1980 sank det til 97.000 i 1981. På grund af de

forhøjede billetpriser, som trådte i kraft 1. marts 1981, blev det økonomiske tilbageslag dog nogenlunde afbødet.

Til slut må det være mig tilladt personligt at bringe en varm og hjertelig tak til alle mine gamle og unge medarbejdere, til Kronborg slotsforvaltning og dens folk, til medlemmerne af Venneselskabet og læserne af årbogen, til museets komité, formand og sekretær, til myndigheder, institutioner og fonde, til tusinder af korrespondenter, til presse, radio og fjernsyn, til forfattere, bogtrykkere og forlag, til kolleger og fagfæller i ind- og udland, til søens folk i alle afskygninger, - for mere end 33 års godt samarbejde, for forståelse, hjælp og overbærenhed, for frugtbare drøftelser af faglige emner, for utallige lyse stunder. Jeg formår ikke at udtrykke rigtigt, hvor taknemlig jeg er for de gode arbejds- og levevilkår, jeg har haft på Handels- og Søfartsmuseet, og for de utallige venskabsbånd, der er knyttet over hele verden, og som har gjort livet til en dejlig oplevelse og arbejdet til en glæde for mig.

Henning Henningsen

GAVELISTE FOR ÅRET 1981

(supplement til de i årsberetningen omtalte gaver)

Billeder, konstruktionstegninger m.m.

Skibstegner *Per Bøgh*, Kbh.: hans rekonstruktion af Vitus Berings brigantine »St. Peter« (1740), litografi; kabelmester *Jørgen Christensen*, Hillerød: gen.-arrangementstegn. for M/T »Gerd Mærsk« (1950); afdelingschef, dr.phil. *Aage Møller Christensen*, Marinbiologisk Laboratorium, Helsingør: farvelit. af Kai Olsen: havforskningsfartøjet »Ophelia«; skibsing. *Finn Frydensberg* og *Aage Christensen*, Frederikshavn: saml. skibstegn. fra Frederikshavn Værft, fra Orlogsværftet og fra Rasmus Møllers Værft i Fåborg, bl.a. med apteringstegn.; *Lillian Hagerup* (testamentarisk, ved arkivar Eva Ganneskov): syv indrammede billeder af skibe; *Jacob Holm & Sønner* (ved dir. J. Parslund): indramm. foto af firmaets bark »Concordia« efter farvelagt tegn.; civiløkonom *Mogens Duus Jeppesen*, Snekkersten: blyantstegn. af skibsfører Nils Bar-

foed 1880 (eller 1887): S/S »Arcturus«, DFDS; *Kgl. Dansk Yachtklub* (ved Erik Kors-
hagen): mappe med reprod. af Bo Bonfils' akvareller af krydstoldjagten (1981); *Palle
Larsen*, Gilleleje: maleri af fyrrass. E. Tønnesen: fyrskib Kattegat S. på station
(1960'erne); fotograf *Arne Magnussen*, Helsingør: reprod. efter stik af kæpende ro-
merske soldater foran Kronborg (fra Dan. Meisner: Thesaurus, 1624); værkfører *John
A. Mortensen*, Kbh.: usign. maleri: Kronborg set fra vest (ca. 1850-70); *Orlogsmuseet*:
indrammede olietryk med maritime motiver (1800-årenes sidste halvdel); *Ib Bach
Poulsen*, Helsingør: indr. foto af S/S »Alfa« (J. Lauritzen); skibsing. *Laur. Rasmus-
sen*, Odense: konstr.-tegn. til skonnertbrig »Skjælfiskør« af Skælskør (bygg. 1869),
kopi efter orig. (lystryk); *John Reichenbach*, Hellerup: arrangementstegn. til S/S
»Frederik VIII«; tegn. til lystbåde (Christiansen 1930 og 1946) og jolle; ni søkort (da.
og eng. farvande); conservateur *Félix Reynaud*, Musée de la Marine, Marseille: to ny-
tryk af Cochin fils & Le Bas' stik efter J. Vernet 1760: havneprospekter af Marseille;
overlærer *Mathilde Roed-Müller*, Sønderborg (testamentarisk): to usign. akvareller af
orlogsbrig »Lougen«s kamp ved Fugleklippen, Da. Vestinden 1801 (efter F.M. Dodt);
forlagsboghandler *Palle Schmidt-Hansen*, Rørvig: to lit. plancher: stjernekort, ældre
danske fiskerbåde (Verner Münch); førstestyrmd. *Peter Østrin*, Frederikshavn: gen.-
arrangementstegn. til havundersøgelsesskibet »Dana«.

Arkivalier, småtryk, manuskripter o.lign.

Svend Andersen, Carmel (Calif.): passagerplan m.v. fra M/S »Canada« 1937; Mrs.
G.C.S. Heijdt-Vermijs, Rijswijk, Nederland: xeroxkopi af kapt. Fridr. Otto de Bruyn
van Tromps logbog 1800-01 for brig »Mathilde Marie« af Kbh. (C.S. Blacks Enke &
Co.); kapt. *Chr. Kiil*, Kbh.: ringbind med fotos af radarnavigation på Limfjorden (ca.
1957), personlige notater og udklip; *Knud Petersen*, Gentofte: udklaringspapirer for
brig »Martin Heinrich« af Hamborg og brig »De Jonge Anna & Maria« af Le Havre,
udstedt i Le Havre juni 1814 under Napoleons hundrede dage; fhv. overlærer *Karl
Rønne*, Hornbæk: manus. om Hornbæks oldermandsprotokol (på Handels- og Sø-
fartsmuseet) og transskription af afsnittet omhandlende tiden 1820-79; fhv. postme-
ster *T.M. Sørensen*, Bindslev: saml. af udklip, prospektkort, hæfter m.m.

Diverse

Skibsing. *Finn Frydensberg*, Frederikshavn: skydelære, antagelig brugt af dykkere til
måling af godstykkelse under vand; *Grønlandske Handel*: førstedagskuverter med nye
grønlandske frimærker; *Svend Hacke*, Helsingør: tre små silkeflag fra de fhv. dansk-
vestindiske øer, fra 50 års jubilæet 1967 for øernes overtagelse; *Gunner Henningsen*
(†): Uruguays flag; ing. *K.V. Nielsen*, Helsingør: vægtregnestok brugt indtil sidst i
1950'erne på Helsingør Værft til udregn. af vægten af stålplader; dir. *Elisabeth Rein-
strup*, Hellerup: en stump tjaeret sejlbug, stammende fra Ivar Huitfeldts »Danne-
brog«, som sprang i luften 1710 i Køge Bugt.

Fotogaver

Svend Andersen, Carmel (Calif.), USA; *Aust-Agder-Museet*, Arendal; styrmand *Eli*

Bager, Rødovre; indkøbschef Lars Bager, Helsingør; ingeniør Aage Christensen, Frederikshavn; Fredericia Dagblad; Frederiksborgmuseet, Hillerød; skibingeniør Finn Frydensberg, Frederikshavn; Aage Hansen, Vrå; bibliotekar Peter Heiberg, Fredensborg; Helsingør byhistoriske Arkiv; John R. Herbert, Quincy (Mass.), USA; borgmester C. T. Jacobsen, Vesterø havn; Christer Jansson, Hyllinge; amanuensis Poul Valentin Jensen, Holte; civiløkonom Mogens Duus Jeppesen, Snekkersten; fotograf Walter Lüden, Wyk, Föhr; Knud Munk Matthiesen, Esbjerg; Midtsjællands lokalhistoriske Arkiv, Ringsted; kommandør P. A. Mørch, København; Bo Nielsen, København; Knud Nielsen, Vanløse; Max Nielsen, Charlottenlund; toldinspektør A. Nissen, Varde; Orlogsmuseet, København; Chr. Ostersehle, Bremen; maskinmester G. Philipson, Odense; Niina Raid, Tartu; Arne Bruun Rasmussens kunstauktioner, København; Ingmar Sahlén, Jönköping; Erik Simmons, Säffle; Gösta Simmons, Norrtälje; forstander Henning Thalund, Svendborg; auditør Torben Topsøe-Jensen, Rungsted; 1. intendent Gösta Webe, Stockholm; Aalborg historiske Museum.

Boggaver

Civilingeniør Jørgen Anderskouv, Esbjerg; rektor Karl-Erik Andersson, Göteborg; direktør Jules van Beylen, Antwerpen; museumsleder Benny Boysen, Struer; Jørgen Burchardt, Espergårde; skibstegner Per Bøgh, København; 1. intendent Carl Olof Cederlund, Stockholm; Frank Chennells, Tahunanui; konservator Arne Emil Christensen, Oslo; museumsinspektør Ole Crumlin-Pedersen, Roskilde; Dansk Forening for ældre Lystfartøjer, København; Deutsches Schiffahrtsmuseum, Bremerhaven; direktør Dr. Detlev Ellmers, Bremerhaven; Fiskeri- og Søfartsmuseet, Esbjerg; professor Hartmut Goethe, Hamburg; forfatter Gils Gudmundsson, Reykjavik; Reimer Hansen, Berlin; Børge Vilh. Helander, Brønshøj; Helsingør kommune; direktør J. Welles Henderson, Philadelphia; museumsdirektør Henning Henningsen, Helsingør; lektor Ove Hornby, København; Bürgermeister Hans Horstmann, Münster; kirkeskibsbygger D. A. Jensen (†), Glud; Aage Johnsen, Ålsgårde; Herbert Karting, Oldendorf; museumsdirektør, Dr. Gerh. Kaufmann, Altona; Boris Koshechkin, Murmansk; Dr. Walter Kresse, Hamburg; Jens Lampe, Brabrand; Landsudvalget for indsamling af gamle fotografier; bibliotekar Eva Lawaetz, København; museumsdirektør Per Lundström, Stockholm; fotograf Walter Lüden, Wyk auf Föhr; Roald Morcken, Bergen; Niels Mortensen, Helsingør; Munksgaards Forlag, København; Bo Nielsen, Nødebo; Chr. Ostersehle, Bremen; museumsleder Holger Munchaus Petersen, Kastrup; museumsinspektør Hanne Poulsen, Espergårde; Niina Raid, Tartu; School of Navigation, London; Sjøfartsstyrelsen i Helsingfors; professor Bjarne Stoklund, Lyngby; Sten Thorstenson, Simrishamn; Thorvaldsens Museum, København; Vikingeskibshallen, Roskilde; Fritz David Zieler, Zwolle.

HANDELS- OG SØFARTSMUSEET PÅ KRONBORG

DRIFTSREGNSKAB 1. JANUAR TIL 31. DECEMBER 1981

Indtægter

Indtægt ved forevisning	360.662	
Statens tilskud	1.325.951	
Private bidrag ifølge specifikation	68.850	
Renter	21.319	
Fortjeneste ved salg af Søhistoriske skrifter, kort billedbog, postkort, skibstallerkner m.v.	16.459	
Tilskud til specialopgaver	12.000	
	<u>Kr. 1.805.241</u>	

Udgifter

Administration og drift:		
Lønninger, honorarer, pensionsudgifter m.m.	1.425.985	
Renholdelse af lokaler	156.506	
Opvarmning	71.551	
Kontorhold og diverse	83.963	
Kørsel og transport	2.796	
Assurance og ATP	<u>23.633</u>	1.764.434
Museets samlinger:		
Nyerhvervelser og opstillinger m.v.		84.237
Afskrivninger:		
Inventar		9.157
Underskud overført til kapitalkonto		-52.587
		<u>Kr. 1.805.241</u>

STATUS PR. 31. DECEMBER 1981

<i>Aktiver</i>			
Likvide midler:			
Kassebeholdning	2.386		
Den Danske Bank	<u>291.951</u>		294.337
Udestående fordringer			125.951
Beholdning af kataloger, farvepostkort, skibstallerkner, bøger m.v. . .			54.500
Mellemregning med Generalkonsul L.O.G. Amundsens gave			3.363
Inventar:			
Saldo pr. 1. januar 1981	30.477		
Tilgang	<u>15.310</u>		
	45.787		
Afskrivning ifølge driftsregnskab	<u>9.157</u>		36.630
Samlingen:			
Saldo pr. 1. januar 1981	4.169.138		
Nyerhvervelser og opstillinger m.v.	84.237		
Modtagne genstande m.v.	<u>145.330</u>		4.398.705
	<u>Kr. 4.913.486</u>		
<i>Passiver</i>			
Diverse kreditorer:			
A-skat	43.483		
Omkostninger	22.625		
Merværdiafgift	661		
Forudmodtaget statstilskud	<u>300.000</u>		366.769
Kapitalkonto for museet:			
Saldo pr. 1. januar 1981	4.369.737		
Nyerhvervelser og opstillinger m.v.	84.237		
Modtagne genstande m.v.	145.330		
Underskud ifølge driftsregnskab	<u>-52.587</u>		4.546.717
	<u>Kr. 4.913.486</u>		

Specifikation af private bidrag 1981

Otto Ballantine	100
BP Olie-Kompagniet A/S	300
Concord-Line A/S	500
Dampskibsselskabet Hafnia's Fond	500
Danmarks Rederiforening	10.000
Den Danske Bank	2.500
A/S De Danske Sukkerfabrikker	1.000
Foreningen af Jernskibs- og Maskinbyggerier i Danmark	2.500
Helsingør Kommune	9.500
J.C. Hempels Legatfond	4.000
Holdingsaktieselskabet Dannebrog	1.000
A/S Kjøbenhavns Handelsbank	2.500
Kryolitselskabet Øresund A/S	1.000
J.L. Fondet	10.000
Magasin du Nord's Fond	5.000
A.P. Møller	5.000
Nordtramp I/S	1.000
Privatbanken A/S	2.500
Det Store Nordiske Telegraf-Selskab	200
A/S Em. Z. Svitzers Bjergnings-Entreprise	1.000
A.E. Sørensens Rederi	500
A/S Dampskibsselskabet Torm	250
Wm. Vetts Fond	5.000
A/S Det Østasiatiske Kompagni	3.000
	<u>Kr. 68.850</u>

De efter 1. januar 1982 indgåede bidrag vil blive optaget i næste års regnskab.

Foranstående regnskab er i overensstemmelse med museets bøger, som vi har revideret.

København, den 15. februar 1982.

EIGIL BRUHN
statsaut. revisor

BJARNE HANSEN
statsaut. revisor

GENERALKONSUL L.O.G. AMUNDSSENS GAVE

DRIFTSREGNSKAB 1. JANUAR TIL 31. DECEMBER 1981

<i>Indtægter</i>	
Renter af obligationer	8.460
Renter af bankindestående	4.110
	<u>Kr. 12.570</u>

<i>Udgifter</i>	
Opsætning af reoler i nyt arkiv	15.473
Depotgebyrer	<u>230</u> 15.703
Underskud overført til kapitalkonto	<u>-3.133</u>
	<u>Kr. 12.570</u>

STATUS PR. 31. DECEMBER 1981

<i>Aktiver</i>	
Likvide midler:	
Den Danske Bank	35.008
Obligationer (kostpriser):	
68.000 kr. 12% Dansk Statslån 1983 I	61.803
50.000 kr. 7% Danmarks Skibskreditfond, 1982	38.703
(kursværdi 31.12.1981: 109.980 kr.)	<u>100.506</u>
	<u>Kr. 135.514</u>

<i>Passiver</i>	
Mellemregning med museet	3.363
Kapitalkonto:	
Saldo 1. januar 1981	128.701
Kursgevinst udtrukne obligationer	6.583
Underskud ifølge driftsregnskab	<u>-3.133</u> 132.151
	<u>Kr. 135.514</u>

Foranstående regnskab er i overensstemmelse med det førte bogholderi, som vi har revideret.

København, den 15. februar 1982.

EIGIL BRUHN
statsaut. revisor

BJARNE HANSEN
statsaut. revisor

ARKITEKT J. FRIIS-PEDERSENS ARV

DRIFTSREGNSKAB 1. JANUAR TIL 31. DECEMBER 1981

Indtægter:

Provision ved salg af bogen Sejlskibe	22.660
Indvundne renter	90.302
Fortjeneste ved salg af bøger og plakater	1.024
	<u>Kr. 113.986</u>

Udgifter:

Gave til museet (bogen Sejlskibe)	8.356
Honorarer for forarbejder til bogen Sejlskibe (bind II)	16.667
Særudstilling	3.781
Revisor	<u>2.440</u>
Overskud overført til kapitalkonto	82.742
	<u>Kr. 113.986</u>

STATUS DEN 31. DECEMBER 1981

Aktiver:

Likvide midler:	
Den Danske Bank	93.613
Obligationer (kostpriser):	
264.000 kr. 12% Krf.Danmark alm. Real 64.s. 2022	172.751
(kursværdi andrager 31/12 1981: 168.960 kr.)	
Pantebreve (arvebeløb):	
147.398 kr. 16% pantebreve i matr.nr. 23 ey, Lyngby	110.548
306.705 kr. 9% pantebreve i matr.nr. 23 ey, Lyngby	<u>170.221</u>
280.769	
Udlæg vedrørende projektering belsyningsanlæg i museets lokaler	45.227
Tilgodehavende merværdiafgift	3.032
Beholdning af bøger	<u>14.900</u>
	<u>Kr. 610.292</u>

Passiver

Skyldige omkostninger	2.440
Kapitalkonto:	
Saldo 1. januar 1981	522.084
Kursfortjeneste afdrag på pantebreve	5.761
Kurstab ved salg af obligationer	-2.735
Overskud ifølge driftsregnskab	<u>82.742</u>
	<u>607.852</u>
	<u>Kr. 610.292</u>

Foranstående regnskab er i overensstemmelse med det førte bogholderi, som vi har revideret.

København, den 15. februar 1982.

EIGIL BRUHN
statsaut. revisor

BJARNE HANSEN
statsaut. revisor

MARITIM KUNST

Udsendt af
Selskabet Handels- og Søfartsmuseets Venner

Kompasplatter

Af den siden 1970 udsendte kompasplatteserie er endnu et mindre oplag af følgende årgange på lager:

Platte 1978 (Iver Jensen Borger, København, omkr. 1760-80), kr. 170,00

Platte 1979 (Peder Nielsen Brenøe, København, omkr. 1750-65), kr. 183,00

Platte 1980 (Christian IV's skibskompass fra 1595 på Rosenborg), kr. 205,00

*Kalkmalerifliser, udført af Den kongelige Porcelainsfabrik
med motiver fra Højby kirke i Odsherred fra ca. 1350-1400:*

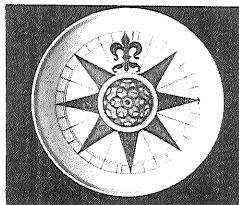
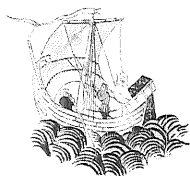
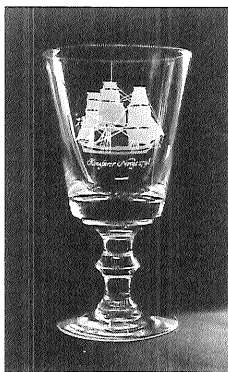
Flise 1981 Harald Hårderådes skib »Ormen hin snare« - kr. 158,85

Flise 1982 Olav den Hellige på sit skib »Oksen hin hårde« - kr. 175,45

Glaspokaler, fremstillet på Holmegaards Glasværk i typen Wellington:

Pokal 1982 med motiv af Ostindisk Kompagnis fregat »Oldenburg«, 1672,
kr. 172,15

Alle priser er ekskl moms og ekspeditionsgebyr.

SELSKABET HANDELS- OG SØFARTSMUSEETS VENNER

BERETNING FOR 1981-82

Selskabets årlige generalforsamling 1982 fandt sted tirsdag den 17. august i Erik af Pommerns Kammer på Kronborg.

Før selve mødet udtalte den nye formand, fhv. museumsdirektør Henning Henningsen, mindeord om museets nylig afdøde konservator og modelbygger Christian Nielsen (trykt andetsteds i denne årbog), og forsamlingen mindedes den afdøde og hans indsats ved at rejse sig.

Herefter gik man over til dagsordenen. Til dirigent valgtes stadsbibliotekar Erik Buch Vestergaard, som så mange gange før har påtaget sig dette hverv.

Formanden indledte sin beretning om selskabets virksomhed i perioden 1. april 1981 - 31. marts 1982 med at sige, at bestyrelsen for søgsvis havde henlagt generalforsamlingen til om aftenen kl. 19.30 i stedet for som sædvanlig til om eftermiddagen kl. 15, idet flere medlemmer havde beklaget sig over, at de aldrig kunne komme til møderne på dette tidspunkt. Øjensynlig var det en god idé, idet godt 125 medlemmer havde indfundet sig - trods regnvejret.

Pr. 1. november 1981 havde der været vagtskifte på Handels- og Søfartsmuseet, idet Henningsen på grund af alder blev afløst af Hans Jeppesen som direktør. Ifølge selskabets love er museets direktør »født« sekretær og kasserer i selskabet, og Henningsen bød ham hjertelig velkommen til disse hverv. Da selskabets formand siden 1971, fhv. museumsdirektør Knud Klem, havde trukket sig tilbage på Henningsens 70 års fødselsdag den 20. oktober 1981, havde bestyrelsen valgt Henningsen til hans efterfølger.

Henningsen udtrykte personligt sin taknemlighed over den opmærksomhed, der var blevet vist ham fra selskabets side på dagen. Under en højtidelighed i Erik af Pommerns Kammer overrakte den afgående formand Knud Klem ham et festskrift »Maritime studier« med bidrag fra kolleger i ind- og udland og redigeret af museumsinspektør Hanne Poulsen og sekretær Johnna Hendriksen. Til stede var foruden redaktørerne og bestyrelsen en del af forfatterne. De mange artikler i dette værdifulde skrift indgik samtidig i årbog 1981, som derfor i omfang var omtrent dobbelt så stort som normalt.

Ved Knud Klems afgang som formand havde bestyrelsen besluttet at takke og hædre ham ved at udnævne ham til æresmedlem af selskabet. Direktør, civilingeniør Jens M. Barfoed overrakte ham æresmedlemsbrevet, hvoraf følgende skal citeres: »Det var på Deres initiativ, at selskabet blev stiftet i 1940. I Deres sekretærtid fra 1940 til og med 1970 og i Deres formandstid fra 1971 til 1981 er selskabet vokset støt og sikkert til at blive en af de største og mest livskraftige sammenslutninger af denne art, med en trofast medlemsskare på over 1500 maritimt interesserede personer. Selskabet har i denne periode levet op til sit formål at være en god støtte for Handels- og Søfartsmuseet, idet det har beriget det med en lang række kostbare gaver og tilskud til museale formål, ikke mindst konservering af truede genstande. Af særlig betydning har det været, at De har påbegyndt og i mange år redigeret den lange række af museets årbøger, udgivet og bekostet af selskabet og indeholdende talrige vægtige bidrag til den maritime forskning. Det glæder os at kunne vise vor påskønnelse for denne indsats ved herved at udnævne Dem til selskabets første æresmedlem«.

Medlemmerne gav udtryk for deres tilslutning ved at rejse sig og hylde Knud Klem med klapsalver. Klem takkede bevæget for denne store æresbevisning.

Efter at have givet en kort oversigt over museets virksomhed gik formanden over til at omtale selskabets forhold. Pr. 15. august 1982 havde det 1518 medlemmer, hvoraf 95 livsvarige. Af gaver til museet havde man foruden årbogen, der er og altid har været den største gave, deltaget i udgifterne til bygningen af toldinspektør A. Nissens fornemme model af defensionsfregatten »Frederiksdahl« af København (1782), hvortil Otto Mønstedts Fond i sin tid havde givet et beløb. Endvidere havde selskabet bevilget et rammebeløb til fortsættelsen af den løbende konservering af malerier og akvareller.

Da kompasplatteserien i 1980 afsluttedes, havde bestyrelsen svære overvejelser med hensyn til en afløsning deraf. Som selskabets medlemmer ved, besluttede man sig til at udsende to serier: en fliseserie (Kgl. Porcelain) med afbildninger af skibe på middelalderlige danske kalkmalerier og en glaspokalserie (Holmegaards Glasværker). Som de første numre udsendtes i 1981 en flise med gengivelse af Harald Hårderådes skib fra Højby kirke (ca. 1350) og en kinafarerpokal indgraveret med Asiatisk Kompagnis fregat »Norge« (1798). Desværre har vi måtte konstatere en afmatning i interessen for disse smukke stykker »maritim kunst«, vel ikke mindst på grund af de dårlige tider.

Af flisen er der af et oplag på 500 kun afsat ca. 275, mens der af pokalen er solgt det leverede oplag på 500 stk. En efterbestilling på 50 pokaler har været nødvendig for at tilfredsstille efterspørgselen. Det økonomiske resultat har desværre været, at der er indgået væsentligt mindre beløb end tidligere, hvilket er så meget mere beklageligt, som de ved salget indtjente penge, der som bekendt nyder skattefrihed, alle går ubeskåret til selskabets støttee arbejde for museet. Selskabets regnskab viser derfor et stort underskud, hvilket betyder, at vi må være mere tilbageholdende med gaver i fremtiden. Flise nr. 2, som udsendes i efteråret 1982 vil gengive Olav den Helliges skib i Højby kirke, og pokalen, som der er bestilt et større oplag af, vil være en ostindiefarerpokal, prydet med indgravning af Ostindisk Kompagnis fregat »Oldenborg« (1672) i skibstegneren Per Bøghs følsomme streg.

For at spare lidt på udgifterne til årbogen har vi overvejet at skære oplagstallet på 2500 ned med nogle hundrede eksemplarer. Et forslag om, at årbogen skulle gå over til igen at bringe annoncer, mødte nogen betænkelighed hos bestyrelsen, idet det i sin tid havde vist sig, at disse i det store og hele gav økonomisk tab. Skulle de gavne, måtte de betales med en ret høj pris. En kreds af de gamle trofaste annoncører - i 1981 således 19 firmaer - støttede stadig årbogen med et beløb, som tilsammen beløb sig til over 10.000 kr.

Formanden sluttede sin beretning med at rette en tak til bidragerne til årbogen, til pressen og til medlemmerne.

Beretningen godkendtes.

Hans Jeppesen forelagde som kasserer selskabets regnskab, som sluttede med et underskud på ca. kr. 10.600, hvilket skyldtes de omtalte svigtende indtægter ved salget af maritim kunst. Skibsfører H.L. Barfoeds legat udviste et underskud på ca. 19.600 kr., som var fremkommet ved et kurstab ved salg af den gamle bestand af lavtforrentede obligationer og indkøb af nye med gunstigere forrentning. Efter en kort drøftelse om midlernes bedste anbringelse godkendtes regnskaberne.

På valg til bestyrelsen var i henhold til lovenes § 5 borgmester Ove Thelin og arkitekt m.a.a. Mikael Sinding, der begge genvalgte.

På grund af det store underskud på regnskabet havde bestyrelsen set sig foranlediget til at foreslå en forhøjelse af kontingentet fra 65 til 75 kr. (for firmaer og institutioner fra 250 til 275 kr.). Formanden beklagede at skulle fremsætte et så upopulært forslag på baggrund af, at man sidste år havde måttet hæve kontingentet fra 50 til 65 kr. Den

følgende diskussion gav udtryk for stor offervilje blandt de tilstedeværende medlemmer, som dog også havde forståelse for, at det ikke mindst for pensionister kunne være svært at afse de nødvendige kroner til et højere kontingent. Man var også klar over risikoen for udmeldelser. Drøftelserne resulterede i, at den foreslåede forhøjelse blev vedtaget med stor majoritet.

Generalforsamlingen sluttede kl. ca. 21, og efter en pause med servering af forfriskninger og hyggeligt samvær viste Hans Jeppesen en fornøjelig og instruktiv film om coasteren M/S »Mars« af Ålborg og livet derombord.

Før generalforsamlingen havde museumsinspektør Hanne Poulsen for en kreds af interesserede forevist museets særudstilling om Helsingør Værft, arrangeret i anledning af værftets 100 års jubilæum.

SELSKABET
HANDELS- OG SØFARTSMUSEETS VENNER
(Stiftet 1940)

Tegn venligst nye medlemmer

derved støtter De selskabets formål at virke for forøgelse og forbedring af Handels- og Søfartsmuseets samlinger. - Indmeldelse modtages på museet (tlf. 02-21 06 85). - Selskabets girokonto 7 05 90 00.

Medlemmernes rettigheder:

Gratis adgang til Handels- og Søfartsmuseets samlinger på Kronborg slot.

Selskabet yder gratis sine medlemmer en smuk og interessant illustreret årbog, hvis værdi overstiger kontingentet. Medlemmerne kan til nedsat pris købe en del af de af museet udgivne Søhistoriske Skrifter samt ældre årbøger:

1944-67 pr. stk.	kr. 10,00 (bogladepris kr. 20,00),
1968-73 pr. stk.	kr. 20,00 (bogladepris kr. 35,00),
1974-77 pr. stk.	kr. 35,00 (bogladepris kr. 50,00),
1978-79 pr. stk.	kr. 50,00 (bogladepris kr. 65,00),
1980 pr. stk.	kr. 50,00 (bogladepris kr. 70,00),
1981 pr. stk.	kr. 65,00 (bogladepris kr. 120,00).
1982 pr. stk.	kr. 75,00 (bogladepris kr. 120,00).

(Årbog 1942, 43, 51, 52, 56-58, 60, 61, 62-66 er udsolgt).

Pris for biblioteksabonnenter: årbog 1944-67: kr. 15,00, 1968-73: kr. 20,00, 1974-77: kr. 35,00, 1978-80: kr. 50,00, 1981: kr. 65,00, 1982: kr. 75,00 pr. stk.

Alle priser er inkl. moms, ekskl. porto og forsendelse.

Bestillinger modtages på Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, 3000 Helsingør. (Tlf. 02-21 06 85).

Kontingentet er for tiden:

kr. 75,00 årligt for personer, kr. 275,00 for institutioner eller firmaer.

SELSKABET HANDELS- OG SØFARTSMUSEETS VENNER

DRIFTSREGNSKAB 1. APRIL 1981 TIL 31. MARTS 1982

<i>Indtægter:</i>			
Kontingenter og bidrag fra medlemmer			98.981
Fortjeneste ved salg af kompasplatter, glaspokaler og fliser:			
Salg ekskl. moms		156.876	
– Forbrug:			
Beholdning af platter pr. 1. april 1981	71.278		
Købspris for glaspokaler og fliser	108.385		
Diverse udgifter til porto, forsendelse m.v.	16.117		
		<u>195.780</u>	
– Beholdning af platter, glaspokaler og fliser pr. 31. marts 1982	79.886	115.894	40.982
Renter af bank, postgiro og obligationer			26.855
Gave fra fhv. skibsfører Harald Læssøe Barfoeds legat			9.000
			<u>Kr. 175.818</u>

<i>Udgifter:</i>			
Gaver og tilskud til Handels- og Søfartsmuseet:			
Årbog 1981:			
Udgivelse af årbog	121.339		
Porto til udsendelse	7.923		
		<u>129.262</u>	
– Salg af årbøger og særtryk	34.346		
Tilskud til årbog 1981	16.050	50.396	78.866
Gaver i øvrigt			<u>18.000</u>
			96.866
Gage og feriepenge			63.334
Diverse omkostninger:			
Porto, fragt m.v.	4.776		
Kontorhold	7.489		
Revision og regnskabsassistance	9.100		
Køb af skrivemaskine	2.058		
Diverse udgifter	2.761	26.184	186.384
Underskud, der overføres til kapitalkonto			<u>10.566</u>
			<u>Kr. 175.818</u>

FHV. SKIBSFØRER
HARALD LÆSSØE BARFOEDS LEGAT

DRIFTSREGNSKAB 1. APRIL 1981 TIL 31. MARTS 1982

<i>Indtægter:</i>	
Renter og udbytter:	
Bankindestående	944
Obligationer	12.492 13.436
	<u>Kr. 13.436</u>
 <i>Udgifter:</i>	
Gaver til Handels- og Søfartsmuseet	9.000
Depotgebyrer	273
Kurstab på solgte obligationer	23.795 33.068
– Underskud, der overføres til gevinst- og tabskonto	19.632
	<u>Kr. 13.436</u>

STATUS PR. 1. APRIL 1982

Aktiver:

Likvide midler:		
Den Danske Bank, Helsingør, bankbog	18.099	
Værdipapirer:		
Obligationer:		
Kr. 108.000 12% Kreditf. Danmark		
alm. real 64.s. 2022 á 63½	68.580	
		<u>Kr. 86.679</u>

Passiver:

Mellemregning med Selskabet Handels- og Søfartsmuseets Venner		0
Kapitalkonto:		
Legat ifølge testamente	100.000	
Gevinst- og tabskonto:		
Underskud ifølge driftsregnskab	19.632	
Kursregulering af obligationer	1.725	
	21.357	
– saldo pr. 1. april 1981	8.036	–13.321
		<u>Kr. 86.679</u>

Foranstående regnskab er i overensstemmelse med legatets bøger, som vi har revideret. Værdipapirbeholdningens tilstedeværelse er kontrolleret, ligesom bankindestånde er afstemt.

København, den 13. april 1982.

BJARNEN. HANSEN
statsaut. revisor

EIGIL BRUHN
statsaut. revisor

Takket være den forståelse for museets kulturhistoriske opgaver, der er vist af søfarten og de kredse, som står i nær tilknytning til dette erhverv, er det lykkedes at dække en del af de med udgivelsen af denne årbog forbundne udgifter.

Selskabet Handels- og Søfartsmuseets Venner udtrykker herved sin hjerteligste tak til følgende firmaer og institutioner, der i form af tilskud eller køb af et større antal årbøger har støttet udgivelsen af denne for museets arbejde så betydningsfulde publikation:

SOPHUS BERENDSEN A/S
BP OLIE-KOMPAGNIET A/S
CARLSBERG BRYGGERIERNE
DANMARKS NATIONALBANK
DEN DANSKE BANK AF 1871 A/S
HELSINGØR VÆRFT A/S
A/S KJØBENHAVNS HANDELSBANK
A/S DET KONGELIGE OCTROIEREDE ALMINDELIGE
 BRANDASSURANCE-COMPAGNI
KØBENHAVNS HAVNEVÆSEN
LEMVIGH-MÜLLER & MUNCK A/S's FOND
E. NOBEL, CIGAR- & TOBAKSFABRIKKER A/S
PRIVATBANKEN A/S
J. RING-ANDERSENS SKIBSVÆRFT
TUBORGS BRYGGERIER A/S
IVER C. WEILBACH & CO. A/S
WIIBROES BRYGGERI A/S
TEXACO A/S

SELSKABET HANDELS- OG SØFARTSMUSEETS VENNER

BESTYRELSE (pr. 1/9 1982)

Museumsdirektør, dr.phil. HENNING HENNINGSEN, R¹, formand.
Direktør, civilingeniør JENS M. BARFOED, R.
Direktør, skibsreder NIELS HAHN-PETERSEN.
Marinebibliotekar, kommandørkaptajn ARNE HOLM, R.
Arkitekt m.a.a. MIKAEL SINDING.
Borgmester OVE THELIN.
Museumsdirektør, cand.mag. HANS JEPPESEN, kasserer og sekretær.

Personale

Assistent Liselotte Jacobsen

ÆRESMEDLEM: Museumsdirektør, cand.mag. KNUD KLEM

NYTILKOMNE MEDLEMMER

(fra 16. august 1981 til 31. august 1982)

Allerup, Steen, dr-phil, Allerød
Andersen, Søren, restauratør, Nykøbing F.
Bech, Poul, journalist, Fredericia
Bentsen, Preben, Rungsted
Birkeholm, Mogens, Herlev
Bodam, Otto, Viborg
Brix, Tom, København
Christensen, Frans, Frederiksværk
Christensen, Tommy, København
Christiansen, Bjarne Skov, Odense
Eriksen, Leif, Ry
Fogh, Anne, arkitekt, Helsingør
Franke, Niels, København
Frederiksen, Arne, Sønderborg
Gjøll, Erik, København
Gorr, Ingeborg, Birkerød
Gullev, Sven, direktør, København
Hansen, Claus, Nakskov
Hansen, Erik Pallesen, antikvitetshandler, København
Hansen, Ove, Svendborg
Henriques, Kai, København
Hesseling, J., Rødovre
Hjerming, Jesper, Viborg

Hovesen, Benny, Randers
Hovmand, Niels, direktør, Maribo
Høegh-Guldberg, Christian, orlogskaptajn, Helsingør
Ishøj-Hansen, Per, Slangerup
Jacobsen, Per, Skagen
Jensen, Alfredo, skibsfører, Grenaa
Jensen, Bernhard, skibssingeniør, Nakskov
Jensen, Børge, København
Jensen, Sv. O., civilingeniør, Dragør
Jeppesen, P. K., skibsfører, Hesselager
Jepsen, Karl Erik, Svendborg
Johansen, Ervin, reg.revisor, Tåstrup
Johansen, Lindy Kaj, styrmand, Vejle
Jølck, Kai, Birkerød
Jørgensen, Knud, Vanløse
Jørgensen, Viggo, ingeniør, Sønderborg
Kejser, Vibeke, Kibæk
Kiersgaard, Hans, Godthåb
Kirk, Einar, arkitekt MAA DAL, København
Koch, Caspar, skuespiller, Århus
Koføed, Mads, København
Kristensen, Sten, Ærøskøbing
Kristensen, Viggo, Hundested
Krog-Jensen, Michael, fuldmægtig, Espergærde
Kronegh, Jon, undervisningsleder, Helsingør
Ladefoged, John, Ringsted
Larsen, Hans Ole, ingeniør, Bagsværd
Larsen, Hemming, mar.ingeniør, Pattaya, Thailand
Larsen, Niels, Brøndby Strand
Larsen, Svend Salling, Virum
Lassen, Stephen, Fanø Bad
Lauritzen, Knud E. Fabricius, Skovlunde
Laursen, Per Henning, ingeniør, Allerød
Lindhard, N.H., bibliotekar, Løgstør
Ludvigsen, Peter, Aalborg
Madsen, Erik Stensgaard, isenkræmmer, Hvidovre
Madsen, Kaj, Jægerspris
Nielsen, Milton Munk, civ.ingeniør H.D., Lyngby
Norin, Ulf, Visby, Sverige
Palludan, Karl Otto, Helsingør
Parker, William J.L., kaptajn, Camden, Maine, USA
Pedersen, Jens, skibsbygger, Helsingør
Petersen, Henning, styrmand, Helsingør
Post, Høeg, arkitekt, Snekkersten
Ranum, Jørgen, Nyborg
Rasmussen, Erik, kaptajn, Espergærde
Rasmussen, Laurits, Odense
Ravn, Jørgen, apoteker, Nordborg
Ronnberg Jr., Erik A.R., Rockport, Ma., USA

Schjørring, Steffen, faglærer, Helsingør
Schmidt, Peter, Holstebro
Simonsen, Mogens, Odense
Steen-Andersen, Lis, Maaløv
Søgaard, Eva, Singapore, Asien
Sørensen, Knud, civilingeniør, Ålborg
Troest, Jens, Vejstrup
Vesti, John, København
Volvov, Merethe, stud.med., Helsingør
Wright, Carl Major, professor, London, England
Dansk Sørestaurations Forening, København

STIKORDSREGISTER

til Handels- og Søfatsmuseets årbøger 1977-81

Kursiverede navne angiver forfattere.

Kursiverede tal angiver årstallet for årbogen, de øvrige sidetallene.

Stjerne (*) angiver illustration(er).

- Afholdsskibe, 77, 56
Afsejlingssignaler, 80, 153 ff.*
Agterkastel, 80, 62 f.
Anker, 77, 11
Anton, slave, 81, 169 ff.*
»Antonette«, fregat, 79, 151.*
»Archimedes« S/S, 77, 138
Asiatisk kompagni, 78, 7*, 79, 75 ff.*, 80, 142 ff.*
Aubins marineordbog, 77, 9
August og Hans Konow, Norske redere i København af *Lauritz Pettersen*, 81, 234 ff.*
- Baggy trousers, 79, 35
- Bakskister, 80, 35
Bandholm, 77, 7
Banjer, 80, 23 f.
Barbergrej, 79, 115*
Barfoed, Jørgen H.T.: Beboerne i Christian den IV's Nyboder - Glimt fra en husbog, 81, 7 ff.*
Beboerne i Christian den IV's Nyboder - Glimt fra en husbog, 81, 7 ff.*
Bell, Poul: De gamle dampskibes fremdrivningsmetoder, 77, 128 ff.*
Bell, Poul: Maskinmestrene og dansk emigrantfart 1880-1912, 79, 131 ff.*
Belysning ombord, 80, 50 ff.*

- Beskøjt, 77, 142 ff.*
 Biermann, Christian, læge, 79, 107 ff.
 Bjergeløn, 78, 82
 Bjergningsvæsen, 78, 74 ff.*
 Blindluger, 80, 69
 Blændluger, 80, 69
 Blå Peter, Den, 80, 153 ff.*
 Boligforhold, 80, 17 ff.*
 Bonefeld, *Olav J.*: Skibsnavne på blymønter fra Trankebar, 77, 109 ff.*
 Bremerholm, 77, 76 ff.*
 Broge, 79, 8
 Brystduge, 79, 33
 Brændevin, 77, 41 ff.*
 Burchar, Heinrich Matthias, skibsmægler, 81, 152 ff.
 Bulsæk, 80, 24 f.
 Bumbo, 77, 49
 Busch, *Peter von*: Gustav III's Drottningholmslup - et nyupptækt verk av Fredrik Henrik av Chapman och Johan Törnström, 81, 22 ff.*
- »Caroline Amalie« H/S, 81, 227 ff.*
 Carstensen, Edward, guvernør, 80, 147 ff.*
 Chapman, Fredrik Henrik av, 81, 22 ff.
 Charlotte Amalie, St. Thomas, 81, 284 f.*
 Chokolade, 77, 55 ff.
 Christian IV, 77, 76 ff.* , 80, 138 ff., 81, 7 ff.*
 Christian IV og Bremerholm, af *Knud Klem*, 77, 76 ff.*
 Christian IV's skibskompass, af *Henning Henningsen*, 80, 138 ff.*
 Christiansborg fort, 80, 146 ff.*
 Christianshavn, 77, 111 f., 79, 104 ff.
 Cigar, 78, 139
 Cigaret, 78, 139
 »Cisterner«, 77, 9
 »Cleopatra«, engelsk krydser, 80, 103 f.
 »Clermont« M/S, 77, 128
 Coninck, Frédéric de, 81, 96 f.
 Cook, James, 77, 30 ff.*
 »Corbita«, 77, 70
 Cornelius, slave, 81, 172 f.*
 Crape, Roland, 77, 112 ff.
Crumlin-Pedersen, Ole: Skibe på havbunden - vragsfund i danske farvande fra perioden 600-1400, 81, 28 ff.*
- Daguerreotypi, 81, 284 f.*
 Da Krogen blev genfundet, af *Harald Langberg*, 81, 164 ff.*
 Dampmaskine, 77, 128 ff.*
 »Danmark« S/S af Christiania, 79, 138 f.
Dannesboe, Erik: Position 1°16'35"N, 103°50'50"Ø, 81, 66 ff.*
 Dannisborg, 77, 113 ff.*
- Danske motorsejlere af tyske krigsmaterialer, af *Frederik Frederichsen*, 81, 102 ff.*
 Dansk Vestindien, 80, 89 ff.* , 81, 169 ff.*
 De gamle dampskibes fremdrivningsmetoder, af *Poul Bell*, 77, 128 ff.*
 »Den blå Peter«, 80, 153 ff.*
 »Den blå Peter« og andre afsejlingssignaler, af *Henning Henningsen*, 80, 153 ff.*
 »Den forgyldte Sol«, 77, 117 f.
 Den gamle skibshandel på Nørrebro i Odense, af *Ebba Lauritzen*, 80, 113 ff.*
 »Den Aarvaagne«, skonnert, 80, 89 ff.*
 Destillering, 77, 30 ff.
 Dober, Leonard, 81, 169 ff.
 Dragør, 78, 74 ff.*
 Dragør bjergningsvæsen, af *Birte Hjorth*, 78, 74 ff.*
 Dragør museum, 78, 84*
 Dravattøj, 79, 7
 »Dronningen af Danmark«, 78, 16 ff.
 »Dronning Sophia Magdalena«, fregat, 78, 10 ff.*
 Drottningholm, 81, 22 ff.
 Dæksglas, 80, 50
 Dækskus, 80, 20 f.*
- »Earl St. Vincent«, skonnert, 80, 93
 Egersund-fund, 81, 36*
 Egetræsørledninger, 77, 8
 Ellingå-fund, 81, 36 f.*
 Eltang-fund, 81, 39*
 Emigrantfart 1880-1912, 79, 131 ff.*
Eriksen, Erling: Til sjøs med kanon. Trekk fra hvalkanonens udvikling, 81, 76 ff.*
 E. W. Normann: Fregat »Antoinette« af København, af *Hanne Poulsen*, 79, 151 ff.*
- Fad, 77, 11
 Fadeværk, 77, 11
 Faktor i Asiatick kompagni Severin Kierulf, af *Hanne Poulsen*, 80, 142 ff.*
 Falsterbo-fund, 81, 60
Feldbæk, Ole: Ostindisk konvoj i den florissante handelsperiode, 81, 87 ff.*
 Filtreapparat, 77, 21*
 Finkenet, 80, 33
 Fire prospekter af Conrad Chr. Parnemann 1793-94, af *Hanne Poulsen*, 79, 147 ff.*
 »Flapkan«, 77, 26
 Flaskefo'r, 77, 52 ff.*
 Flip, 77, 49 f.
 Florissante handelsperiode, 81, 87 ff.
 Fo'c'sle, 80, 17 ff.
 Fodtøj, 79, 38 ff.
 Folkelukaf, 80, 17 ff.*
 Foyn, Svend, hvalfanger, 81, 76 f.
 Francois d'Orléans, søofficer, 80, 146 f.*

Frederichsen, Frederik: Danske motorsejlere af tyske krigsmaterialer, *81*, 102 ff.*
Frederik II's sølov 1561, *81*, 113*
»Frederik VIII« S/S, *79*, 144
Frederiksnagore, *80*, 142 ff.
Freya-affæren, *81*, 87 ff.
Frokost på Christiansborg fort på Guldkysten 1843, af *Henning Henningsen*, *80*, 146 ff.*
Från Skeppslag till Rederiaktiebolag af *Olof Hasslöf*, *81*, 110 ff.*
»Fulton I«, fregat, *77*, 134 f.
Fulton, Robert, *77*, 128 ff.
Fyrtøj, *78*, 128 ff.
Færgefart, *81*, 221 ff.

Galtabäck-fund, *81*, 60
Gamle maritime fotografier, af *Henning Henningsen*, *78*, 156 ff.*
»Geiser« S/S, *78*, 131 ff.
Germaniawerft, *81*, 102
Gerner, Henrik, fabrikmester, *81*, 134 f.
Gold dust, *78*, 151
Granatharpun, *81*, 77 f.*
Gredstedbro-fund, *81*, 39
Grog, *77*, 45 ff.*
Grønnegårds havn, *77*, 76 f.
Guldkysten, *80*, 146 ff.
Gustav III:s Drottningholms slup, *81*, 22 ff.*
Gustavia, *81*, 267 f.*
Gyldenløve, Hans Ulrik, *77*, 98 f.
Gøbel, Erik: Asiatisk Kompagnis Kinafarter 1732-1772. Sejlruiter og sejltider, *78*, 7 ff.*
Gøbel, Erik: Sygdom og død under hundrede års Kinafart, *79*, 75 ff.*

Hadsund-fund, *81*, 39
Halberg, Harald, tobaksfabrikker, *78*, 149*
»Hales mesanskøde«, *77*, 43 ff.*
Halmstad-fund, *81*, 60
Handelsflådens Velfærdsråd, *81*, 66 ff.
Hansen, Povl, *77*, 118 ff.
Harpun, *81*, 77 f.*
Hasnæs-fund, *81*, 40*
Hasslöf, Olof: Från skeppslag til rederiaktiebolag, *81*, 110 ff.*
Hedeby-fund, *81*, 58
Heitman, Johan Hansøn (1664-1740), af *Hein Magnus*, *80*, 80 ff.*
Helleristninger, *81*, 111 f.*
Helsingør, *81*, 205 ff.*
Helsingør-hue, *79*, 29, 53*
Helsingørs søhandel - dens storhed og dens endeligt, af *Kenno Pedersen*, *81*, 207 ff.*
Henningsen, Henning: Sømandens drikkeelse, *77*, 7 ff.*
Henningsen, Henning: Sømandens trøst - beskøjt og skrå, *77*, 142 ff.*

Henningsen, Henning: Sømanden og tobakken, *78*, 108 ff.*
Henningsen, Henning: Gamle fotografier, *78*, 156 f.*
Henningsen, Henning: Sømandens tøj, *79*, 7 ff.*
Henningsen, Henning: Sømandens lukaf og kaptajnens kahyt, *80*, 17 ff.*
Henningsen, Henning: Christian IV's skibskompass, *80*, 138*
Henningsen, Henning: Frokost på Christiansborg fort på Guldkysten 1843, *80*, 146 ff.*
Henningsen, Henning: »Den blå Peter« og andre afsejlingssignaler, *80*, 153 ff.*
Henningsen, Henning, 70 år, af *Tage Madsen*, *81*, 4 f.*
Hjorth, Birte: Dragør Bjergningsvæsen, *78*, 74 ff.*
Hollænderbyen, *78*, 82
Hollændere, *78*, 78 ff.
Holmen, *81*, 134 ff.*
Holmens faste stok, af *Knud Klem*, *81*, 134 ff.*
Holmens kirke, *77*, 77 ff.*
Holm-Petersen F.: Skibsportrætmaleren A. Niested, Århus, *81*, 129 ff.*
Hovedbeklædning, *79*, 20 ff.*
Husbog, *81*, 7 ff.
Hvalfangst, *81*, 76 ff.*
Hvalkanon, *81*, 76 ff.*
Hængekøjer, *80*, 30 ff.*

»Indfødsretten« linieskib, *81*, 89 ff.*
»Iris« S/S, *81*, 223 f.

Jeppesen, Hans: Kollerupkoggen, et vragefund i en ralgrav, *79*, 65 ff.*
Jernvandskasser, *77*, 15 f.*
Jernvandtanke, *77*, 15
Jouffroy, fransk opfinder, *77*, 130 ff.
Jungshoved-fund, *81*, 44

Kaffe, *77*, 55 ff.*
Kahyt, *80*, 62 f.
Kakao, *77*, 55 ff.*
Kalenderdåse, *78*, 133*
Kalfatring, *81*, 145*
»Kamina«, lastmotorskib, *81*, 244 ff.*
Kampagnen, *80*, 62 f.
Kastrup-bjergere, *78*, 87
Kastrup-fund, *81*, 46*
Keramikkaster fra sunke fartøjer, af *Svein Mo-laug*, *81*, 184 ff.*
Keulen, Johannes van, *80*, 81
Kierulf, Severin, *80*, 142 ff.*
Kinafart, *78*, 7 ff.*
»King's Allowance«, *77*, 48
Kirurgiske instrumenter, *79*, 113*
Kistebegravelser, *77*, 68*

- Kistebænk, 80, 35
 Kistefornøjelse, 80, 40
Klem, Knud: Christian 4. og Bremerholm, 77, 76 ff.*
Klem, Knud: Selskabet Handels- og Søfartsmuseets Venner 40 år, 80, 7 ff.
Klem, Knud: Holmens faste stok, 81, 134 ff*.
 Klædedragt, 79, 7 ff.*
 Klåstad-fund, 81, 61
 Knöhr & Burchard Nfl. Schiffsmakler und Reeder zu Hamburg seit 1814, af *Walter Kresse*, 81, 152 ff*
 Kock, Rasmus, skipper, 78, 55*
 Koefoed, Georg Albrecht, søofficer (1753-1808), 81, 199 ff.*
 Kogge, 79, 65 ff.*
 Kolding-fund, 81, 46*
 Kollerup-fund, 81, 47*
 Kollerupkoggen - Et vragefund i en ralgrav, af *Hans Jeppesen*, 79, 65 ff.*
 »Kongen af Danmark«, 79, 91
 »Kongen af Danne-marck«, 78, 16 ff.
 Konvojering, 81, 87 ff.*
 Korsholm-fund, 81, 49
Kresse, Walter: Knöhr & Burchard Nfl. Schiffsmakler und Reeder zu Hamburg seit 1814, 81, 152 ff.*
 Kridtpiber, 81, 109 ff.*
 Krogen, 81, 164 ff.*
 Kronborg, 81, 164 ff.*
 »Kronprinsessen af Danmark«, 79, 75
 Kvitøvyraket, 81, 185 ff.*
 Kyholm-fund, 81, 49 f.*
 København-fund, 81, 52
 Køje, 80, 24 f.*
 Køjesæk, 80, 42 f.
 »Königinn Caroline Amalie«, af Flensborg, af *Holger Munchaus Petersen*, 81, 221 ff.*
 Langgangstøj, 79, 7
Langberg, Harald: Da Krogen blev genfundet, 81, 164 ff.*
 Lange, Villum, professor, 77, 30
 Lauritzen, Herman, skibshandler, 80, 115 ff.*
Lauritzen, Ebba: Den gamle skibshandel på Nørrebro i Odense, 80, 115 ff.*
 Lavement, 79, 107*
Lawaetz, Eva: Negerskoler i Dansk Vestindien, 81, 169 ff.*
 Leye, Claus, 77, 112 ff.
 Linaker, 77, 132 f.
 Liverpool buttons, 79, 34
 Liverpool House, 80, 22
 »Livlig«, skonnert, 80, 102 ff.*
 »Luftstrygermaskine«, 77, 22
 Lugar, 80, 19
 Lukaf, 80, 17 ff.*
 Luntevager, 78, 108 f.
 Lynæs-fund, 81, 52
 Læddike, 80, 36 f*.
 Læggers, 77, 11
 Maass, Daniel, kaptajn, 78, 92 ff.*
 Madsen, Tage, afdelingschef, 80, 161 f.*
Madsen, Tage: Museumsdirektør, dr.phil.
 Henning Henningsen 70 år, 81, 3 f.*
Magnus, Hein: Johan Hansøn Heitman (1664-1740) - en norsk skipper, kartograf og skribent, 80, 80 ff.*
 Mansiculæ, 80, 66 f.
 Marinearkæologi, 81, 184 ff.*
 Marineuniform, 79, 15 ff.*
 Maritim etnologi, 81, 110 ff.*
 Marss, Daniel, kaptajn, 78, 92 ff.*
 Marstal, 78, 48 f.
 Maskinmestrene og dansk emigrantfart 1880-1912, af *Poul Bell*, 79, 131 ff.*
 Matroshue, 79, 20 ff.*
 Matroskrave, 79, 20 ff.*
 Medicin, 78, 148 f.
 Medicinkiste, 80, 106*
 Mens grasset gror--- Havets husmænd og den maritim-historiske forskning, af *Alan Hjorth Rasmussen*, 81, 244 ff.*
 Meyer, Jacob, skibsmægler, 81, 155 ff.*
 Missionsarbejde, 81, 170 f.*
Molaug, Svein: Keramikklaster fra sunkne fartøjer, 81, 184 ff.*
 Mollö-fund, 81, 61
 Motorsejlere, 81, 102 ff.*
 Mugge, 77, 25, 37*
Mygh, Liselotte: Ærøskøbings maritime milieu omkring år 1800, 78, 47 ff.*
 Mytsjen, 77, 26
Møller, Anders Monrad: Søofficerens forsøg til en dansk søordbog, 81, 196 ff.*
 Mønter, 77, 109 ff.*
 »Nancy Dawson«, 77, 46
 Negerskoler i Dansk Vestindien, af *Eva Lawaetz*, 81, 169 ff.*
 Nisted, A.M., skibsportrætmaler, 81, 129 ff.*
 Nitchmann, David, 81, 169 ff.
 »Nonsuch«, skonnert, 80, 96
 »Norge«, S/S, 79, 142 ff.*
 Normann, E.W., kunstmaler, 79, 151 ff.*
 Numismatik, 77, 109 ff.*
 Nyboder, 77, 90 ff.* 81, 7 ff.* 139 f.*
Nygaard, Olav: Tre romerske handelsskibe, 77, 68 ff.*
 Nyhavnskiste, 80, 40
 »Nymphen«, 80, 143 ff.
 Odense, 80, 113 ff.

- Oksehoved, 77, 12
 Opvarmning ombord, 80, 54 ff.*
 Orlogsmarine, 81, 7 ff., 134 f.*
 Orlogsmarine-tøj, 79, 15 ff.*
 Orlogsskibe, 77, 76 ff.*
 Ostindiefarere, 81, 87 ff.*
 Ostindisk konvoj i den florissante handelsperiode, af *Ole Feldbæk*, 81, 87 ff.*
 Oslofjord, 80, 82*
 Ottesen, Erik, admiral, 77, 98 f.
 Outwardbounder, 80, 45
- Palmide, 77, 130
 Parnemann, Conrad Chr., af *Hanne Poulsen*, 79, 147 ff.*
 Passattøj, 79, 7
Pedersen, Kenno: Helsingørs søhandel - dens storhed og dens endeligt, 81, 207 ff.*
 Pennalisme, 78, 120
Petersen, Holger Munchaus: »Königinn Caroline Amalie« af Flensborg, 81, 221 ff.*
Petersen, Viggo: Sejladsen til og fra Ålborg i 1769, 77, 145 ff.*
 Pibe, 78, 108 ff.*
 Pibemager, Christian, 78, 122
 Pindekompas, 80, 105 f.*
 Plattingsko, 79, 41
 Position 1°16'35"N, 103°50'50"Ø, af *Erik Danneboe*, 81, 66 ff.*
 Potteskipper, 81, 251 ff.*
Poulsen, Hanne: Fire prospekter af Conrad Chr. Parnemann 1793-94, 79, 147 ff.*
Poulsen, Hanne: E. W. Normann: Fregat »Antonette« af København, 79, 151 ff.*
Poulsen, Hanne: Faktor i Asiatick Kompagni Severin Kierulf, 80, 142 ff.*
 Prince de Joinville, 80, 146 ff.*
 Proviantering, 80, 113 ff.
 Proviantgården, 77, 78 f.
 Punch, 77, 50
 Pötter-Schiffer - Ein Beitrag zum maritimen Kulturaustausch im südlichen Ostseeraum während des 18. und 19. Jahrhunderts, af *Wolfgang Rudolph*, 81, 251 ff.*
 Paaske, Niels, proviantskriver, 77, 78 ff
- Ralswiek-fund, 81, 60
 Rasmus, Melchior, 80, 80
 »Ravnen«, vandcisterne, 77, 9
 Reberbane, 77, 95 ff
 Rebslagerhjul, 77, 95
 Rebslagning, 77, 95 ff.
 Rebæk-fund, 81, 53
 Redningsmanøvre, 77, 69*
 »Regnbuen«, vandcisterne, 77, 9
 Rob, 77, 49
 Rom, 77, 45 ff.*
- Romerske handelsskibe, 77, 68 ff.*
 Rumsey, 77, 132 f.
 Rute fart, 81, 221 ff.*
 Rytter, Claus, 77, 117 ff.
- »Saga«, barkentine, 77, 17*
 S:t Barthélemy, 81, 264 ff.*
 »St. Peder og St. Poul«, 77, 118, ff*
 St. Thomas, 81, 169 f.
 Sarkofag, 77, 68 ff.*
 Scholten, Peter von, 81, 176 ff.
 Schuby-fund, 81, 59 f.
 Sejladsen til og fra Ålborg i 1769, af *Viggo Petersen*, 77, 145 ff.*
 Sejlflag, 80, 153 ff.*
 Sejlruer, 78, 7 ff.*
 Serampore, 80, 142 ff.
 »Seringatam«, bark, 78, 101*
 Signalfag, 80, 153 ff.*
 Simonsen, P., 80, 113 f.*
 Singapore, 81, 66 ff.*
 Sjøvoll-fund, 81, 61
 »Skandinavien-Amerikaliniien«, 79, 131
 Skanseklæde, 80, 33
 Skansen, 80, 62 f.
 Skansløber, 79, 33
 Skibe på havbunden - Vragfund i danske farvande fra perioden 600-1400, af *Ole Crumlin-Pedersen*, 81, 28 ff.*
 Skibsbygning, 81, 22 f., 134 f.*
 Skibshandel, 80, 113 ff.*
 Skibsjournal fra »Dronning Sophia Magdalena«, 78, 10 f.*
 Skibskedler, 77, 129
 Skibskiste, 80, 34 f.
 Skibsklarering, 81, 207 f.
 Skibskompas, 80, 138 ff.*
 Skibsnavne på blymønter fra Trankebar, af *Olav J. Bonefeld*, 77, 109 ff*
 Skibsportrætmaleren A. Nisted, Århus, af *F. Holm-Petersen*, 81, 129 ff.*
 Skibsproviantering, 80, 113 ff.*
 Skilleløbet, 78, 145
 Skonnerten »Vigilant« - Myte og dokumentation, af *Birger Thomsen*, 80, 89 ff.*
 Skrå, 77, 142 ff.* 78, 118 ff.
 Skuldelev-fund, 81, 54*
 Skærtræer, 80, 31
 Slavefrigivelse, 81, 270
 Slaveri, 81, 169 ff.
 Slopokiste, 78, 143 ff.
 Smith, Francis, 77, 138
 »Snukatten«, 79, 6
 Snus, 78, 132 ff.
 »Sophie Catharine«, jagt, 78, 53*
 Spree & Krawinkel, tobaksfirma, 78, 125*
 Spyttebakke, 78, 138, 80, 32 ff*

- Steerage, 80, 69
 »Storebjørn« S/S, 78, 167*
 Store Magleby, 78, 78 f.
 »Store Sophia«, orlogsskib, 77, 98 ff.
 Stranding, 78, 75*
 Stævndekoration, 81, 24 f.*
 Svedeklud, 79, 47
 Swing berths, 80, 74
 Svitzers Bjerignings-Entreprise, 78, 75 ff.
 Sydvest, 79, 52
 Sygdom og død under hundrede års kinafart, af
Erik Gøbel, 79, 75 ff.*
 »Syrakosia«, krigs- og kornskib, 77, 15
 Søkort, 80, 80 ff.*
 Sølov, 81, 113 f.* (dansk 1561), 120 f.
 (svensk 1667)
 Sømænd og tobakken, af *Henning Henningsen*,
 78, 108 ff.*
 Sømændens drikkeelse, af *Henning Henningsen*,
 77, 7 ff.*
 Sømændens lukaf og kaptajnens kahyt. Boligfor-
 holdene ombord i sejlskibenes tid, af *Henning*
Henningsen, 80, 17 ff.*
 Sømændens trøst - beskøjt og skrå, af *Henning*
Henningsen, 77, 142 ff.*
 Sømændens tøj, af *Henning Henningsen*, 79, 7 ff.*
 Søofficerens forsøg til en dansk søordbog, af
Anders Monrad Møller, 81, 196 ff.*
 Søordbog, 81, 196 ff.*
 Sørenga-fund, 81, 61
 Sørensen, Jens, søkortdirektør, 78, 51*
 Søsæk, 80, 42 f.
- Te, 77, 55 ff.*
Teisen, Michael: To handelsskibe på Øresunds
 bund, 80, 102 ff.*
 »Temperance ships«, 77, 56
 »Tenki«, 77, 15
 »Thingvalla«-linien, 79, 131
 »Thingvalla« S/S, 79, 131 ff.*
Thomsen, Birger: Skønnerten »Vigilant« - myte
 og dokumentation, 80, 89 ff.*
 Thurø, 77, 7
 Till sjøs med kanon - Trekk fra hvalkanonens
 udvikling, af *Erling Eriksen*, 81, 76 ff.*
 Tjæret admiral, 79, 52
 Tobak, 78, 108 ff.*
 Tobaksdåser, 78, 128 ff.
 To handelsskibe på Øresunds bund, af *Michael*
Teisen, 80, 102 ff.*
 Toiletforhold ombord, 80, 47 ff.*
 Toldvæsen, 78, 78 f.
 Trankebar, 77, 109 ff.*
 »Trefoldigheden«, 77, 100
 »Tre Kroner«, 77, 96*
 Tre romerske handelsskibe, af *Olav Nygaard*, 77,
 68 ff.*
- Troense, 77, 7
 Tællepind, 79, 70
 Tøjhuset, 77, 78
 Tømmermænd, 77, 84 ff.
 Tørkompas, 80, 138 f.
 Törnström, Johan, 81, 22 ff.
- Undervandsarkæologi, 80, 102 ff.*, 81, 28 ff.*,
 184 ff.*
- »Valeria«, brig, 78, 92 ff.*
 Valkendorf, Christoffer, 77, 76
 Vandanker, 77, 19*
 Vandfyldning, 77, 32 ff.
 Vandhus, 77, 8
 »Vandmænd«, 77, 8
 Vandmål, 77, 24
 Vandtildeling, 77, 26
 Watt, James, 77, 134 ff.
 Vejby-fund, 81, 54*
 Velfærdssekretær, 81, 66 ff*
 Velfærdssekretær, 81, 66 ff*
 »Ven Vest«, 80, 109 ff.*
 Vester Hanherred, 79, 65 ff.*
 »Vigilant«, skonnert, 80, 89 ff.*
 Vigsø-fund, 81, 55, 59*
 Vin, 77, 38 ff.
 Vordingborg-fund, 81, 55
 Worm, Jørgen, afdelingschef, 80, 161*
 Vørså-fund, 81, 55
 Vragfund, 79, 65 ff.* , 80, 102 ff.* , 81, 28 ff.* ,
 184 ff.*
 Wright & Davies, 78, 129*
 Västindiska Kompagni, 81, 271 ff.
- Zinzendorf, greve, 81, 169
- Ærø, 78, 49 f.
 Ærøskøbing, 78, 47*
 Ærøskøbing's maritime milieu omkring år 1800,
 af *Liselotte Mygh*, 78, 47 ff.*
 Åskekærr-fund, 81, 61
- Øl, 77, 34 ff.
 Øresundstold, 81, 207 ff.
- Aalborg havn, 77, 145 ff.*
 Åreladning, 79, 94*
 Århus bugt-fund, 81, 55
- Registret udarbejdet af Johnna Hendriksen

HANDELS- OG SØFARTSMUSEETS PUBLIKATIONER M.M.

Af serien Søhistoriske Skrifter kan fås:

- I. *Louis E. Grandjean*: SKIBBRUDDETS SAGA. En fremstilling af den danske bjergningslovgivning gennem tiderne (1947). - Medlemspris kr. 7,50, bogladepris kr. 11,25.
- IV. *Louis E. Grandjean & Knud E. Hansen*: DE DANSKE GOTLANDSFARERE (1950). - Medlemspris kr. 6,26, bogladepris kr. 9,00.
- VI. *Jørgen H.P. Barfod*: DANMARK-NORGES HANDELSFLÅDE 1650-1700 (1967). - Medlemspris kr. 23,00, bogladepris kr. 34,50.
- VII. *Christian Nielsen*: DANSKE BÅDTYPER (1973), nu i 4. oplag. Bogladepris kr. 165,00.
- VIII. *Niels Truslew*: SKIBE I SØEN 1805 (1979). Bogladepris kr. 187,70
- IX-XI. SEJLSKIBE, opmålt, tegnet og fotograferet af *Jens Friis-Pedersen* I: Danskbyggede træskibe (1980); II: De sidste i Grønlandsfarten (1981); III: Nordiske fartøjer (1982). Bogladepris pr. bind kr. 295,00.
- XII. *Henning Henningsen*: SØMANDEN OG KVINDEN. Et kapitel af sømandslivet i sejlskibstiden (1981).

Hanne Poulsen: GALLIONSFIGURER OG ORNAMENTER på danske skibe og i danske samlinger (1976). Bogladepris kr. 200,85 (nedsat). Samme bog i engelsk oversættelse: FIGUREHEADS AND ORNAMENTS on Danish Ships and in Danish Collections (1977). Bogladepris kr. 106,00.

SØHISTORISK BILLEDBOG. 150 dejlige billeder i sort/hvidt og i farver fra museets righoldige samlinger. Dansk og engelsk tekst. - Medlems- og bogladepris kr. 15,00.

Museets smukke, efterhånden klassiske PLAKAT, tegnet 1948 af Sikker Hansen og litograferet i 11 farver. - kr. 10,00.

Alle priser er eksklusive forsendelsesomkostninger, inklusive den nugældende moms.

Bestillinger modtages på Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, 3000 Helsingør. (Tlf. 02-210685).